

Araştırma Makalesi/Research Article

**ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARDA ÖZ-DÜZENLEMELİ ÖĞRENME,
ÖZ-YETERLİK VE MÜKEMMELİYETÇİLİK**

*THE SELF-REGULATED LEARNING, SELF-EFFICACY AND PERFECTIONISM
IN GIFTED CHILDREN*

Nur KAÇMAZ*, Vesile YILDIZ DEMİRTAŞ**

Geliş Tarihi: 25.12.2020
(Received)

Kabul Tarihi: 17.05.2020
(Accepted)

ÖZ: Bu çalışmanın amacı özel yeteneklilerde öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterliğin uyumlu mükemmeliyetçiliği yordama düzeyini araştırmaktır. Çalışma Aydın ve Denizli'deki bilim ve sanat merkezlerinde 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde 4., 5. ve 6. sınıfta öğrenim gören 87 kız, 100 erkek toplam 187 öğrenciyle yapılmıştır. Çalışma ilişkisel tarama modelindedir. Veriler Öz-düzenleyici Öğrenme-7, Çocuklar İçin Öz-yeterlik ve Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik ölçekleriyle toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 25.0 paket programıyla yapılmıştır. Sonuç olarak öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterliğin uyumlu mükemmeliyetçiliği anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öz-düzenlemeli öğrenme, öz-yeterlik, mükemmeliyetçilik, özel yetenekli çocuk.

ABSTRACT: The aim of this study is to investigate the level of predicting adaptive perfectionism by self-regulated learning strategies and self-efficacy in gifted children. The study was carried out in Aydın and Denizli's science and art centers with 87 girls and 100 boys total of 187 students in the 2017-2018 academic year. The study is correlational survey model. The data were collected by Self-Regulatory Learning-7, Self-Efficacy for Children, Adaptive-Maladaptive Perfectionism Scales. The data were analyzed with SPSS 25.0 package program. As a result, it was found that self-regulated learning and self-efficacy significantly predicted adaptive perfectionism.

Key Words: Self-regulated learning, self-efficacy, perfectionism, gifted children.

1. GİRİŞ

İnsanın en önemli becerisinin uyum sağlama becerisi olduğu düşünüldüğünde bireyin etrafında olan biteni gözlemlemesi ve ihtiyaçları doğrultusunda kendisini ve çevresini düzenlemesi hayati bir beceri olarak değerlendirilebilir (Zimmerman, 2000). Bu beceri pek çok alanda kavramsallaşmış, eğitim alanında da öz-düzenlemeli öğrenme becerisi olarak şekillenmiştir. Bireyin teknolojinin imkânlarını da kullanarak kendi öğrenmesini tasarlayabilme ve

*Aydın Ticaret Borsası Bilim ve Sanat Merkezi, nurkesc@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7113-2586.

**Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, vesile.yildiz@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4202-7733.

yönetebilme becerisine sahip olduğu düşünülmektedir (Bjork, Dunlosky ve Kornell, 2013).

Öz-düzenlemeli öğrenme çocuğun kendi öğrenmesi için hedefler belirlediği bu hedeflere ulaşma sürecini takip ettiği, stratejilerini, motivasyonunu yönettiği ve sonucunda kendisini değerlendirerek hedeflerini düzenlediği aktif bir döngüdür (Zimmerman ve Martinez-Pons, 1986; Pintrich, 2000). Öz-düzenlemeli öğrenmede pek çok model karşımıza çıkmaktadır. Alanyazında en yaygın kullanılan model ise Zimmerman'ın üstbilişsel süreçleri, davranışları ve motivasyonel inançları kapsayan Öngörü, Performans ve Öz-Yansıtma aşamalarından oluşan geniş kapsamlı modelidir (Zimmerman, 2000). Zimmerman'ın modeline oldukça yakın bir model de Pintrich'in dört aşama (ön-düşünce, izleme, kontrol ve yansıtma) ve dört boyuta (bilişsel, motivasyonel, davranışsal ve bağlamsal) ayırdığı modelidir (Pintrich, 2000; 2004). Bu çalışmada belirlenen yaş grubuna en uygun model ise daha basit bir şekilde yapılandırılmış Ziegler'in Yedi Adımlı Öz-düzenleyici Öğrenme Modelidir. Bu model aşağıdaki adımlardan oluşmaktadır.

Şekil 1. Ziegler ve diğerlerine (2012) göre Öz Düzenleyici Öğrenmenin 7 Adımlı Döngüsü
Kaynak:Leana Taşçılar, 2015, s:25.

Öz-düzenlemeli öğrenmenin bir parçası olduğu ileri sürülen diğer kavram ise öz-yeterliktir (Zimmerman ve Martinez-Pons, 1990). Öz-yeterlik kişinin davranışlarını ve motivasyonunu yönlendirebilen, kendi yapabilecekleriyle ilgili kapasitesine olan inancı ifade eder (Bandura, 1977). Bu inançlar verilen kararları, bir amaca yönelik istek ve çabayı, zorluklar karşısında dayanabilme gücünü, stres ve depresyon gibi bireyi kötü etkileyen durumlarla baş edebilmeyi etkilemektedir (Bandura, 1993). Öz-yeterlik düzeyi yüksek olanlar hedef belirlerken çaba sarf edecekleri ve zorlukları kabul ettikleri hedefleri seçerken, öz-yeterlik düzeyi düşük olanlar kendileri ilgili şüphe duyup daha önceden başarılı oldukları hedeflerin sınırından çıkmazlar (Bandura, 2012).

Özel yetenekli çocuklar akranlarından hızlı ilerledikleri, pek çok alana ilgi duydukları ve bir alanda uzmanlaşabilme becerileri gösterdikleri düşünüldüğünde eğitimlerinde farklı modeller kullanılması önerilmektedir (Tomlinson, 1999; Leana Taşçılar, 2014). Zaman, ekonomiklik ve sürdürülebilirlik açısından son dönemde önerilen otonom öğrenme modeli ve öz-düzenlemeli öğrenme modeli gibi modellerle bağımsız öğrenmeye vurgu yapılmaktadır. Böylelikle özel yetenekli çocukların kendi ilgi alanlarında ve kendi hızlarında, bir alanda planlı bir şekilde yeteneklerini geliştirebilme imkânına sahip olacakları ifade edilmektedir.

Özel yetenekli çocukların öz-düzenlemeli öğrenme düzeylerine bakıldığında akranlarına göre ileride oldukları söylenebilir (Kanık, 2017; Kirişçi, 2013). Ayrıca yaş düzeyleri arttıkça öz-düzenlemeli öğrenme düzeylerinin arttığını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Zimmerman ve Martinez-Pons, 1990). Kızların erkeklere göre öz-düzenlemeli öğrenmede daha yüksek puanlar aldığı da araştırmalarda gösterilmektedir (Zimmerman ve Martinez-Pons, 1990; Kanık, 2017; Kirişçi, 2013). Her ne kadar özel yeteneklilerin öz-düzenlemeli öğrenme düzeyleri akranlarından ileride olsa da aldıkları öz-düzenlemeli öğrenme eğitimi performanslarını arttırmıştır (Housand ve Reis, 2008; Sontag ve Stoeger, 2015).

Öz-yeterlik inançları, özel yetenekli çocukların potansiyellerini gerçekleştirmeleri için gerekli olan motivasyonu etkileyen önemli bir faktördür. Özel yetenek kuramlarında da yer almaktadır (Gagné, 2000; Renzulli, 2005). Özel yeteneklilerin akademik ve genel öz-yeterliklerinin akranlarına göre daha yüksek düzeyde olduğunu gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Altun ve Yazıcı, 2012; Korkmaz, 2017; Pajares, 1996; Zimmerman ve Martinez-Pons, 1990). Özel yeteneklilerin öz-yeterliklerinin akranlarından yüksek olduğuna dair bulgular varsa da Lens ve Rand (2000) mükemmeliyetçi eğilimler nedeniyle bu çocukların kendilerini acımasızca eleştirmeleri öz-yeterliklerinin gelişimine engel olabileceğini belirtmektedir.

Mükemmeliyetçilik olumlu ve olumsuz özellikleri bakımından son dönemlerde iki boyutlu bir yaklaşımla değerlendirilmektedir. Hatalara odaklanma, ulaşılamayacak yüksek standartlar belirleme, yanlış yapma kaygısı gibi özellikler olumsuz değerlendirilirken, bir işi en iyi şekilde yapmaya çalışmayı sağlayan motivasyon olumlu bir özellik olarak nitelendirilmektedir (Stoeber ve Otto, 2006). Olumlu özellikleri içeren uyumlu mükemmeliyetçilik ise araştırmacıların yeteri kadar odaklanmadığı bir kavram olduğu görülmektedir. Yapılan az sayıda çalışmada sağlıklı mükemmeliyetçilikle yaşam doyumu ve mutluluğun (Chan, 2012), uyumlu mükemmeliyetçilikle öznel iyi oluş ve yaşam doyumunun (Chan, 2007) ilişkili olduğunu ortaya koyulmuştur. Çalıköğlü (2009), araştırmasında olumlu mükemmeliyetçilikle çalışma alışkanlıklarının ilişkili olduğunu göstermiştir.

Özel yetenekliler de ise bir alanda uzmanlaşmak için kendilerine uygun hedefler belirlemesi ve başarıya dair inanç oluşturabilmesinde uyumlu mükemmeliyetçiliğin gerekli bir kavram olabileceği belirtilmektedir (Fletcher ve Speirs Neumeister, 2012). Ayrıca bu çocukların yeteneklerini geliştirmeleri, kendi hızlarında ilerleyebilmeleri, geniş ilgi alanlarını takip edebilmeleri için öz-düzenlemeli öğrenmenin de bu çocuklar için gerekli bir beceri olduğu alanyazında yer almaktadır (Obergrösser, Steinbach ve Stoeger, 2013; Tortop ve Eker, 2014). Özel yeteneklilerin eğitiminde üst bilişsel becerilere odaklanırken öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterlik kavramlarıyla daha çok çalışmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Neber ve Schommer-Aikens, 2002). Bu nedenle özel yeteneklilerin uyumlu mükemmeliyetçiliklerini etkileyebilecek öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterlik arasındaki ilişkinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı özel yetenekli çocukların öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterliklerinin uyumlu mükemmeliyetçiliği yordama düzeyini araştırmaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkinin varlığı ve bu değişimin hangi yönde olduğunu ortaya koyan betimsel araştırma yönteminden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu Aydın ve Denizli ilindeki bilim ve sanat merkezlerinde öğrenim gören, zekâ testi değerlendirmesi sonucu özel yetenekli birey tanısı almış 4. 5. ve 6. sınıftaki öğrenciler oluşturmaktadır. Yaş aralığı 9-12'dir.

Tablo 1: Özel Yetenekli Çocukların Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf	Cinsiyet	n	%	Toplam
6. sınıf	Kız	33	47,1	70
	Erkek	37	52,9	
5. sınıf	Kız	28	48,3	58
	Erkek	30	51,7	
4. sınıf	Kız	26	44,1	59
	Erkek	33	55,9	
Total	Kız	87	46,5	187
	Erkek	100	53,5	

Tablo 1'e göre çalışma grubundaki öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre birbirine yakın oranda dağıldığı görülmektedir.

2.2. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmada çocukların yaş gruplarına uygun ölçme araçları belirlenmiş, gerekli izinler alınmış ve uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak Öz-düzenleyici Öğrenme-7, Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği ve Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1. Öz-Düzenleyici Öğrenme Ölçeği-7

Ölçekte Stoeger ve Ziegler (2005)'in 7 adımlı öz-düzenleyici öğrenme teorisi temel alınmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Leana-Taşçılar (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğe göre üç farklı öğrenme yaklaşımı ortaya çıkmaktadır a) öz-düzenleyici, b) düşüncesiz-dürtüsel ve c) dıştan denetimli. Bu üç alt testin ölçümlerinin güvenilirliği öz-düzenleyici öğrenme .84 , dıştan denetimli öğrenme .72 ve düşüncesiz-dürtüsel .70 olarak yer almaktadır.

2.2.2. Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği

Ölçek Bandura (1990) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye Çetin (2009) tarafından çocukların genel öz-yeterliklerini belirlemek için uyarlanmıştır. Ölçeğin ölçümlerinin güvenilirliği için Cronbach Alfa içtutarlık katsayısı .95' tir. Ölçek, beşli likert tipinde(1-5) 49 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en yüksek 245, en düşük 49 puan alınabilmektedir.

2.2.3. Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği

Rice ve Preusser (2002) tarafından geliştirilen ölçek Uz Baş (2010) tarafından Türkçe'ye 4.-8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin mükemmeliyetçiliklerinin uyumsuz ve uyumlu yönlerini ortaya çıkarmak için uyarlanmıştır. UUMÖ, dörtlü likert tipinde 25 maddeli bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları .51 ile .66 arasındadır. Test-tekrar test güvenilirliği ise .60 ile .78 arasındadır.

2.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizi IBM SPSS 25.0 paket programında gerçekleştirilmiştir. Verilerin Shapiro-Wilk testi ile normal dağılımı incelenmiştir. Mükemmeliyetçilik puanlarının normal dağılım gösterirken öz-düzenlemeli öğrenme(ÖDÖ) ve öz-yeterlik(ÖY) puanlarının normal dağılmadığı ortaya çıkmıştır.

Normal dağılımın sağlanmadığı gruplarda (öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterlik) cinsiyetlerin karşılaştırılması için Mann Whitney- U testi, sınıf düzeylerinin karşılaştırılması için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Sınıf düzeylerinde farkın ortaya çıktığı grupların tespiti için Dunn's Post Hoc Testi yapılmıştır.

Normal dağılım gösteren uyumlu-uyumsuz mükemmeliyetçilik puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında bağımsız t testi, sınıf düzeylerinin karşılaştırılmasında ANOVA, farkın ortaya çıktığı grupların belirlenmesi için Bonferroni testi kullanılmıştır.

Öz-düzenlemeli öğrenme, öz-yeterlik ve uyumlu mükemmeliyetçilik puanları arasındaki ilişkileri belirlemek için normal dağılım sağlanmadığından Spearman's Rho Testi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin (öz-düzenlemeli öğrenme, öz-yeterlik) bağımlı değişkeni (uyumlu mükemmeliyetçilik) yordama düzeyini bulmak için de basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Özel Yetenekli Çocukların Öz-düzenlemeli Öğrenme, Öz-yeterlik ve Mükemmeliyetçilik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Özel yetenekli çocukların öğrenme türlerine, öz-yeterliklerine ve uyumlu-uyumsuz mükemmeliyetçiliklerine ilişkin toplam puanların ortalamaları, standart sapmaları, en düşük ve en yüksek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Özel Yetenekli Çocukların Öz-Düzenlemeli Öğrenme, Öz-Yeterlik ve Mükemmeliyetçiliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	n	\bar{x}	SS	En düşük puan	En yüksek puan
Öz-düzenlemeli	187	19,34	7,804	1	28
Düşüncesiz-dürtüsel	187	4,91	6,138	0	26
Dıştan denetimli	187	3,62	5,100	0	27
Öz-yeterlik	187	202,99	25,872	137	245
Uyumlu Mükemmeliyetçilik	187	34,77	4,756	19	45
Uyumsuz Mükemmeliyetçilik	187	32,72	5,959	17	48

Tablo 2'de Öğrencilerin % 55.6'sı ÖDÖ önde karma öğrenme profilindeki öğrenciler, ÖDÖ'den tam (28) puanı olan tüm maddelerde ÖDÖ'yü kullandığını ifade eden öğrencilerin oranı %17.1'dir. Dıştan denetimli ya da düşüncesiz-dürtüsel öğrenme türünün önde olduğu karma öğrenme profiline sahip öğrencilerin

oranı ise %28.3'tür. Özel yetenekli öğrencilerin %70'inden fazlasının karma öğrenme profiline sahip olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2'de özel yetenekli çocukların ÖY puanlarının ortalamaları (202,99) ölçeğin alınabilecek en yüksek değerine (245) yakındır.

Tablo 2'ye göre mükemmeliyetçilik puanlarının ortalamalarına bakıldığında özel yeteneklilerin uyumlu mükemmeliyetçilik puanlarının (34,77) uyumsuz mükemmeliyetçilik puanlarına (32,72) göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

3.2. Özel Yetenekli Çocukların Öz-Düzenlemeli Öğrenme, Öz-Yeterlik Ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleriyle İlgili Cinsiyete Ve Sınıf Düzeyine İlişkin Bulgular

Özel yetenekli çocuklarda öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterlik puanlarının cinsiyet göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren Mann-Whitney U testi analizine Tablo 3'te, uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik puanlarında cinsiyete göre farklılık olup olmadığını gösteren bağımsız t testi analizine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterlik puanlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren Kruskal- Wallis Testi analizine Tablo 5'te, uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik puanlarında sınıf düzeyine göre farklılık olup olmadığını gösteren varyans analizi Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 3: Öz-Düzenlemeli Öğrenme ve Öz-Yeterlik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	p
Öz-düzenlemeli öğrenme	Kız	87	19,97	8,255	0,119
	Erkek	100	18,81	7,389	
Öz-Yeterlilik	Kız	87	206,06	24,622	0,153
	Erkek	100	200,33	26,749	

* p<0,05

Tablo 3'e göre özel yetenekli kız ve erkek öğrencilerin ÖDÖ ve ÖY puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4: Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	p
Uyumlu mükemmeliyetçilik	Kız	87	34,57	4,841	0,602
	Erkek	100	34,94	4,699	
Uyumsuz mükemmeliyetçilik	Kız	87	32,80	5,777	0,851
	Erkek	100	32,64	6,141	

* p<0,05

Tablo 4'te görüldüğü gibi uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik puan ortalamalarında kız ve erkek öğrenciler açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca hem kız hem erkek öğrencilerin uyumlu mükemmeliyetçilik puan ortalamalarının uyumsuz mükemmeliyetçiliğe göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 5: Öz-Düzenlemeli Öğrenme ve Öz-Yeterlik Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Sınıf	N	\bar{x}	SS	p
Öz-düzenlemeli öğrenme	4. sınıf	59	19,51	8,384	0,326
	5. sınıf	58	20,34	7,335	
	6. sınıf	70	18,39	7,671	
Öz Yeterlilik	4. sınıf	59	206,56	24,924	0,004*
	5. sınıf	58	208,71	26,384	
	6. sınıf	70	195,26	24,660	

* p<0,05

Tablo 5'e göre ÖDÖ puanları özel yetenekli çocuklarda sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır. ÖY puanlarında ise sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir (p=0,004). İkili karşılaştırmalar için Dunn's Post Hoc Testi yapılmış, 6. sınıftaki öğrencilerin ÖY puanlarının 4. ve 5. sınıftaki özel yetenekli öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 6: Uyumlu ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılmasını Gösteren Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	n	\bar{x}	SS	p
Uyumlu mükemmeliyetçilik	4. sınıf	59	35,25	4,532	0,026*
	5. sınıf	58	35,71	4,702	
	6. sınıf	70	33,59	4,805	
Uyumsuz mükemmeliyetçilik	4. sınıf	59	32,69	5,691	0,937
	5. sınıf	58	32,52	6,322	
	6. sınıf	70	32,90	5,949	

* p<0,05

Tablo 6'da görüldüğü gibi uyumsuz mükemmeliyetçilik puan ortalamalarında sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken (p=0,937), uyumlu mükemmeliyetçilik puanlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p=0,026). Sınıf düzeylerinin ikili karşılaştırmasında uyumlu mükemmeliyetçilik puan ortalamaları 6. sınıftaki özel yetenekli çocukların 4. ve 5. sınıftakilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur.

3. 3. Özel Yetenekli Çocukların Öz-düzenlemeli Öğrenme, Öz-yeterlik Ve Uyumlu Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkileri Gösteren Bulgular

Özel yetenekli çocuklarda öz-düzenlemeli öğrenme, öz-yeterlik ve uyumlu mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiler gösteren Spearman's Rho Testi analizi Tablo 7'de yer almaktadır.

Öz-yeterliğin alt boyutlarıyla öz-düzenlemeli öğrenme ve uyumlu mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkileri gösteren Spearman's Rho Testi analizi Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 7: Öz-Düzenlemeli Öğrenme ile Öz-Yeterlik ve Uyumlu Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkileri Gösteren Korelasyon Analizi Sonuçları

	Öz-Yeterlik	Uyumlu Mükemmeliyetçilik
Öz-düzenlemeli öğrenme	,461**	,246**
Öz-yeterlik		,432**

** p<0,01

Tablo 7'e göre ÖDÖ ve ÖY puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır ($r = ,461$, $p < 0,01$). ÖDÖ ile uyumlu mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde oldukça zayıf olsa da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($r = ,246$, $p < 0,01$). Öz-yeterlik ile uyumlu mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır ($r = ,432$, $p < 0,01$).

Tablo 8: Öz-Yeterliğin Alt Boyutlarıyla Öz-Düzenlemeli Öğrenme ve Uyumlu Mükemmeliyetçilik Arasındaki İlişkileri Gösteren Korelasyon Analizi Sonuçları

	Öz-düzenlemeli Öğrenme	Uyumlu Mükemmeliyetçilik
Toplumsal kaynakları sıralamadaki öz-yeterlik	,255**	,273**
Akademik başarıdaki öz-yeterlik	,188*	,229**
Öz-denetimli öğrenmedeki öz-yeterlik	,497**	,446**
Boş zaman becerilerindeki öz-yeterlik	,302**	,381**
Öz-denetim yeterliği	,205**	,134
Beklentileri karşılamadaki öz-yeterlik	,340**	,401**
Toplumsal yeterlik	,255**	,306**
Öz-zorlama yeterliği	,249**	,216**
Ebeveyn ve toplumsal destek sağlamadaki öz-yeterlik	,439**	,397**

* p<0,05, ** p<0,01

Tablo 8'de görülen ÖDÖ ile ÖY'in tüm alt boyutları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler çıkmıştır. En yüksek ilişkileri gösteren alt boyutlar sırasıyla öz-denetimli öğrenmedeki yeterlik ($r = ,439$), ebeveyn ve toplumsal destek

sağlamadaki öz-yeterlik ($r = ,439$), beklentileri karşılamadaki öz-yeterlik ($r = ,340$), boş zaman becerilerindeki öz-yeterlik ($r = ,302$)'dir. En düşük olumlu yönde anlamlı ilişki ise akademik başarıdaki öz-yeterlik ($r = ,188$)'tir.

Uyumlu mükemmeliyetçilik ile öz-denetimdeki öz-yeterlik ($p = ,067$) hariç öz-yeterliğin diğer tüm alt boyutları arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. En yüksek ilişkileri gösteren alt boyutlar sırasıyla öz-denetimli öğrenmedeki öz-yeterlik ($r = ,446$), beklentileri karşılamadaki öz-yeterlik ($r = ,401$), ebeveyn ve toplumsal destek sağlamadaki öz-yeterlik ($r = ,397$)'dir. En düşük olumlu yönde anlamlı ilişki ise öz-zorlama yeterliği ($r = ,216$)'dir.

3.4. Özel Yetenekli Çocukların Öz-düzenlemeli Öğrenme ve Öz-yeterliklerinin Uyumlu Mükemmeliyetçiliği Yordama Gücüne İlişkin Bulgular

Özel yetenekli çocuklarda öz-düzenlemeli öğrenmenin uyumlu mükemmeliyetçiliği yordama düzeyini gösteren basit doğrusal regresyon analizi Tablo 9'da, öz-yeterliğin uyumlu mükemmeliyetçiliği yordama gücünü gösteren basit doğrusal regresyon analizi Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öz-Düzenlemeli Öğrenmenin Uyumlu Mükemmeliyetçiliği Yordama Gücünü Gösteren Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata	t	p	R ²
(Sabit)	32,236	,913	35,325	,000*	
Öz-düzenlemeli öğrenme	0,131	,044	2,994	,003*	,046

* $p < 0,05$

Tablo 9'da ANOVA analizi sonucuna göre kurulan model anlamlıdır ($p = 0,003$). Buna göre öz-düzenlemeli öğrenme puanındaki bir birimlik değişim uyumlu mükemmeliyetçilik üzerinde 0,131'lik bir değişime sebep olmaktadır ve öz-düzenlemeli öğrenme sıfır olduğunda uyumlu mükemmeliyetçiliğin aldığı değer 32,234' tür.

Tablodaki R² değerine göre uyumlu mükemmeliyetçilikteki değişimin %4,6'lık kısmı öz-düzenlemeli öğrenmedeki değişim tarafından açıklanmaktadır.

Tablo 10: Öz-Yeterliğin Uyumlu Mükemmeliyetçiliği Yordama Gücünü Gösteren Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Standart Hata	t	p	R ²
Sabit	19,005	2,507	7,582	,000*	
Öz Yeterlilik	,078	,012	6,340	,000*	,178

* $p < 0,05$

Tablo 10' da gösterilen ANOVA analizinin sonucuna göre kurulan model anlamlıdır ($p = ,000$). Buna göre öz yeterlilik puanındaki bir birim değişim uyumlu

mükemmeliyetçilik üzerinde 0,078'lik bir değişime sebep olmaktadır ve öz-düzenlemeli öğrenme sıfır olduğunda uyumlu mükemmeliyetçiliğin aldığı değer 19,005' tir.

Tablodaki R² değerine göre uyumlu mükemmeliyetçilikteki değişimin %17,8'lik kısmı öz yeterlilikteki değişim tarafından açıklanmaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında özel yetenekli çocukların öz-düzenlemeli öğrenme ortalama puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç alanyazındaki çalışmaları destekleyici niteliktedir (Calero ve diğerleri, 2007; Kanık, 2017; Kirişçi, 2013; Risemberg ve Zimmerman, 1992). Ancak özel yetenekli öğrencilerin Bilsen tanılama süreciyle belirlendiği düşünüldüğünde benzer profildeki öğrencilerin yönlendirilmiş olacağı düşünülmektedir. Risk grubundaki (düşük akademik başarı, ikinci tanı, davranış problemleri, düşük sosyoekonomik düzey vb.) özel yetenekli çocukların tanılanmalarının zorluğu (Ziegler, Dresel ve Schober, 2000; Ziegler ve Stoeger, 2003 aktaran Karadağ, 2016) da göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmanın sonuçlarından diğeri bu öğrencilerin ÖDÖ puanları yüksek olsa bile karma öğrenme profiline sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç da ÖDÖ puanları yüksek olsa bile yapılan öz-düzenlemeli öğrenme eğitim programlarının çocukların performanslarını arttırmalarıyla ilgili bulguları (Housand ve Reis, 2008; Sontag ve Stoeger, 2015) desteklemektedir. Yani bu çocukların potansiyellerini en üst düzeyde ortaya çıkarmaları, bir alanda mükemmelliğe ulaşabilmeleri için öz-düzenlemeli öğrenme becerilerinin tümünü kullanmaları önemlidir.

Diğeri bir önemli sonuç özel yetenekli çocukların öz-yeterlikleri ve uyumlu mükemmeliyetçiliklerinin 6. sınıfta düşüş göstermesidir. Altun (2010)'un ortaokul düzeyinde sınıf düzeyi arttıkça olumlu mükemmeliyetçilik puanlarının düştüğünü gösteren çalışmasıyla paralellik göstermektedir. Chan (2007) da ilkokul öğrencilerinin ortaokul öğrencilerinden daha yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip olduğunu bulmuştur. Ayrıca 4. sınıftan 8. sınıf düzeyine yükseldikçe özel yetenekli çocukların iç motivasyonlarının azaldığını ortaya çıkaran araştırma da bu sonuçlarla paralellik göstermektedir (Topçu ve Leana-Taşçılar, 2016). Tüm sonuçlar göz önüne alındığında çocukların ergenlik dönemi özelliklerinin yoğun yaşadığı, derslerin zorlaşmaya başladığı, liseye geçiş sınavının yaklaştığı bir dönem olması bu çocukların öz-yeterliklerinin düşüşüne yol açabileceği düşünülebilir.

Mükemmeliyetçilik puanlarına bakıldığında özel yeteneklilerin uyumlu mükemmeliyetçilik puanlarının daha yüksek çıkmasına rağmen uyumsuz

mükemmeliyetçilik puan ortalamalarının da uyumluya yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuç alanyazında uyumlu mükemmeliyetçilik puanlarının yüksek olduğunu gösteren araştırmaları (Chan, 2007; LoCicero ve Ashby, 2000; Schuler, 2000) desteklese de uyumsuz mükemmeliyetçilik puanlarının yakın olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bu durum özel yetenek etiketinin oluşturduğu beklentiler, öğrencilerin uyumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerini yükseltebileceğinden kaynaklanabilir. Uyumsuz mükemmeliyetçiliğin yüksek olmasının son dönemlerdeki sınavlara yönelik rekabetin ve dünya genelinde başarı odaklı ortamın öğrenciler üzerindeki etkisi nedeniyle olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır (Curran ve Hill, 2017).

Sonuçlardan diğeri öz-düzenlemeli öğrenme ve öz-yeterliğin uyumlu mükemmeliyetçiliği anlamlı düzeyde yordadığı şeklindedir. Bu çalışma Leana-Taşçılar (2014)'ın çalışmasında yer alan çocukların bir alanda mükemmelliğe ulaşmaları için ÖDÖ becerilerinin geliştirilmesi önerisini destekler niteliktedir. Ayrıca uyumlu mükemmeliyetçilik yönünden yüksek standartlar belirlemenin olumlu akademik duyguları yordadığı (Tan ve Chun, 2013) ve olumlu mükemmeliyetçiliğin çalışma alışkanlıklarıyla ilişkili bulunduğu (Çalıkoglu, 2009) araştırmalarla da benzerlik göstermektedir.

Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde özel yetenekli çocukların uyumlu mükemmeliyetçiliklerini geliştirmeye ve potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarına destek olmak için eğitim programlarına ÖDÖ becerilerini içeren bir programın eklenmesi önerilmektedir. Çocukların uyumlu mükemmeliyetçiliğini geliştirmek için öz-yeterliklerini yani çocukların kendi yapabileceklerine olan inançları da geliştirilmelidir. Çocukların kendilerini gerçekçi bir şekilde değerlendirebilecekleri ortamların oluşturulması, öz-düzenlemeli öğrenme etkinliklerin yapılması, özel yetenekli çocukların hem öz-yeterlik hem de uyumlu mükemmeliyetçiliklerini geliştirmeleri açısından yardımcı olacaktır. Özellikle ortaokul döneminde özel yetenekli çocuklardaki akademik ve sosyal-duygusal değişime öğretmenler ve aileler önem vermelidir. Ergenlik döneminde çocuğun kendindeki fiziksel ve duygusal değişimleri fark etmesi, anlamlandırması ve kabullenmesi, kendini daha iyi tanıması, aile tarafından desteklenmesi ve bazı alanlarda başarılar kazanması çocuğun öz-yeterliğini geliştireceğinden bu konularda öğretmenlerin ve ailelerin çalışmalar yapması önerilmektedir. Ayrıca çocukların uyumsuz mükemmeliyetçilikle ilişkili yaşadıkları problemlere yönelik eğitim programlarıyla çocukların mükemmeliyetçiliğin olumsuz yönleriyle baş etmesi için desteklenmesi önemlidir. Araştırmacılar da farklı ölçekler ve farklı yaş gruplarıyla bu çalışmayı tekrarlaması alana katkı sağlayacaktır. Ayrıca ÖDÖ eğitim

programlarının ve mükemmeliyetçiliğe yönelik programların tasarlanması ve etkililiğinin araştırılması da önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Altun, F. (2010). *Üstün yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik özellikleri, okul motivasyonları, öğrenme stilleri ve akademik başarıları* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Trabzon.
- Altun, F. ve Yazıcı, H. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin benlik kavramları ve akademik öz-yeterlik inançları: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 319 – 334.
- Bandura, A. (1977) Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84, 191-215.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117-148.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of Management*, 38(1), 9-44. <http://dx.doi.org/10.1177/0149206311410606>
- Bjork, R. A., Dunlosky, J. ve Kornell, N. (2013). Self-regulated learning: beliefs, techniques, and illusions. *Annual Review of Psychology*, 64, 417-444.
- Calero, M. D., Garcia-Martin, M. B., Jimenez, M. I., Kazen, M. ve Araque, A. (2007). Self-regulation advantage for high-IQ children: Findings from a research study. *Learning and Individual Differences*, 17, 328- 343.
- Chan, D. W. (2007). Positive and negative perfectionism among Chinese gifted students in Hong Kong: Their relationships to general self-efficacy and subjective well-being. *Journal for the Education of the Gifted*, 31, 77-102. doi:10.4219/jeg- 2007-512.
- Chan, D. W. (2012). Life satisfaction, happiness, and the growth mindset of healthy and unhealthy perfectionists among Hong Kong gifted students. *Roeper Review*, 34, 224-233. doi:10.1080/02783193.2012.715333
- Curran, T. ve Hill, A. P. (2019). Perfectionism is increasing over time: A meta-analysis of birth cohort differences from 1989 to 2016. *Psychological Bulletin*, 145(4), 410-429. <http://dx.doi.org/10.1037/bul0000138>
- Çalikoğlu, B. S. (2009). *Üstün zekâlı öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ile mükemmeliyetçilik özellikleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Çetin, B. (2009). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(I-II), 1-13.

- Housand, A. ve Reis, S. M. (2008). Self-regulated learning in reading: Gifted pedagogy and instructional settings. *Journal of Advanced Academics*, 20, 108-136.
- Fletcher, K. L. ve Speirs Neumeister, K. L. (2012). Research on perfectionism and achievement motivation: Implications for gifted students. *Psychology in the Schools*, 49, 668–677. doi: 10.1002/pits.21623.
- Gagné, F. (2000). Understanding the complex choreography of talent development through DMGT-based analysis, Kurt A. Heller ve diğerleri (Ed.), *International Handbook Of Giftedness And Talent* içinde (2. Baskı, ss. 67-80), Oxford: Elsevier Science Ltd.
- Kanık, P. (2017). *Özel yetenekli tanısı almış ve almamış öğrencilerin denetim odağı ve öz-düzenleyici öğrenme stratejileri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Tokat.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kirişçi, N. (2013). *Üstün ve normal zekâ düzeyindeki öğrencilerin matematikte öz-düzenleyici öğrenmeleri ve motivasyonel inançları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi: İstanbul.
- Korkmaz, O. (2017). *Özel yetenekli olan ve olmayan öğrencilerde öz-yeterlik, denetim odağı ve akademik ertelemenin akademik başarı üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Tokat.
- Karadağ, F. (2016). Özel yetenekli bireylerin tanınması ve tanılmaya yönelik alternatif değerlendirme araçları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 561-571.
- Leana-Taşçılar, M. Z. (2014). Üstün zekâlı çocuklarda mükemmelliğin geliştirilmesi için üstünlüğün aktiyotop modelinin Türkiye'ye uyarlanması için öneriler. *Genç Bilim İnsanı Eğitimi ve Üstün Zekâ Dergisi*, 2(1), 18-32.
- Leana-Taşçılar, M. Z. (2015). Öz-Düzenleyici Öğrenme-7 ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 5(1), 21-43.
- Leana-Taşçılar, M. Z. (2017). Özel yetenekli öğrencilerin psikolojisine genel bakış. M.Z Leana-Taşçılar (Ed.). *Özel yetenekli çocukların psikolojisi: Teoriden uygulamaya* içinde (s. 1-30). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lens, W. ve Rand, P. (2000). Motivation and cognition: Their role in the development of giftedness. K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Sternberg ve R. F. Subotnik (Ed.), *International handbook of giftedness and talent* içinde (ss. 193-202). Kidlington, Oxford, UK: Elsevier Science Ltd.

- LoCicero, K. A. ve Ashby, J. S. (2000). Multidimensional perfectionism in middle school age gifted students: A comparison to peers from the general cohort. *Roepers Review*, 22, 182-185. doi:10.1080/02783190009554030
- Neber, H. ve Schommer-Aikens, M. (2002). Self-regulated science learning with highly gifted students. The role of cognitive, motivational, epistemological, and environmental variables. *High Ability Studies*, 13, 59-74.
- Obergriesser, S., Steinbach, J. ve Stoeger, H. (2013). Emotional experience during participation in a program of self-regulated learning. M. Sutherland (Başkan), *Self-regulated learning in school and university* içinde. Symposium at the 3rd International Conference on Talent Development and Excellence (ICTDE), Antalya, Turkey.
- Pajares, F. (1996). Self efficacy beliefs and mathematical problem solving of gifted students. *Contemporary Educational Psychology*, 21, 325-344.
- Pintrich, P. R. (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Ed.), *Handbook of self-regulation* içinde (ss. 451-502). San Diego, CA: Academic Press.
- Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. *Educational Psychology Review*, 16, 385-407.
- Renzulli, J. S. (2005). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. Sternberg, R., J., Davidson, J., E., (Ed) *Conceptions of giftedness* içinde (2. Baskı ss. 246-279), Cambridge University Press.
- Risemberg, R. ve Zimmerman, B. J. (1992). Self-regulated learning in gifted students. *Roepers Review*, 15, 98-101.
- Schuler, P. A. (2000). Perfectionism and gifted adolescents. *Journal of Secondary Gifted Education*, 11, 183-196.
- Sontag, C. ve Stoeger, H. (2015). Can highly intelligent and highachieving students benefit from training in self-regulated learning in a regular classroom context? *Learning and Individual Differences*, 41, 43-53.
- Stoeber, J. ve Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 295-319.
- Tan, L. S. ve Chun, K. Y. N. (2013). Perfectionism and academic emotions of gifted adolescent girls. *Asia-Pacific Educational Researcher*, 23(3), 389-401.
- Tomlinson, C. A. (1999). *The differentiated classroom*. Alexandria, Vancouver, USA: ASCD.

- Topçu, S. ve Leana-Taşçılar, M. Z. (2016). Üstün zekâlı öğrencilerde motivasyon ve benlik saygısı düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 591-622.
- Tortop, S. ve Eker, C. (2014). Üstün yetenekliler eğitim programlarında öz-düzenlemeli öğrenme neden yer almalıdır? *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 23-41.
- Uz Baş, A. (2010). Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (34), 128-138.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attainment of self-regulation: A social cognitive perspective. M. Boekaerts, P.R. Pintrich ve M. Zeidner (Ed.), *Handbook of self-regulation* içinde (ss. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.
- Zimmerman, B. J., ve Martinez-Pons, M. (1986). Development of a structured interview for assessing student use of self-regulated learning strategies. *American Educational Research Journal*, 23, 614- 628.
- Zimmerman, B. J., ve Martinez-Pons, M. (1990). Student differences in self-regulated learning: Relating grade, sex, and giftedness to self-efficacy and strategy use. *Journal of Educational Psychology*, 82, 51–59.